

סיכום הטיול, קוסטה וגואטמלה

איילה גיאוגרפית – בהדרכת עוזי טאובר, נובמבר 2015

1. לאחר טיסה ארוכה דרך מדריד, נחתנו עם ערב בשדה התעופה ע"ש חואן סנטה-מריה באלחואלה, קוסטה ריקה, אספנו את המדריך המקומי שלנו, גוסטבו ליאון ובגשם שוטף נסענו למלון בסן חוסה.

קוסטה ריקה, "השוויץ של מרכז אמריקה" היא מדינה המשתרעת ע"פ 51,000 קמ"ר וחיים בה כ-4.5 מיליון תושבים. גבולותיה: ניקרגואה בצפון, פנמה בדרום, הים הקריבי במזרח והאוקיינוס הפסיפי במערב. כל כולה שיר הלל לטבע וליצירתו. כגשר יבשתי בין יבשות, אספה אליה קוסטה ריקה את כל היפה ומהגוון בעולם החי והצומח. בקוסטה ריקה הצנועה פגשנו הרי געש (אשר לצערי, הוסתרו מעט ע"י העננים), שפע יערות גשם, מגוון גדול של בעלי חיים, חופי ים ציוריים ותעלות מים מסתוריות.

2. **בבוקר התעוררנו נושאי תפילה** כי העננות לא תכסה את פסגות הרי הגעש. כמעט ותפילתנו התקבלה... ואכן, יצאנו בנסיעה **צפונה לעבר הר הגעש פואס**. דרכנו הובילה אותנו בין רחובות העיר סן חוסה, אל היציאה לכביש הפאן-אמריקני, ובמעלה מדרונות הרכס הגעשי המרכזי של הארץ. חלפנו על פני נופים מדהימים, מעת לעת ניבט ממערב העמק המרכזי ההולך ומתרחק, עברנו חוות קפה ומטעים ושדות של תות, קבוצות בקר ובעיקר, נופי יער. בהגיענו יצאנו למסע רגלי קצר, בעודנו מתחרים בעננים קלים שהחלו לכסות את ההר. פואס הינו הר געש המתנשא לגובה של 2704 מ', אחד מ-42 הרים המיתמרים בקוסטה ריקה, ובדיוק בהגיענו כוסה בעננות מעצבנת. נותר לנו רק לדמין את בריכת המים החומציים הרובצת בלוע ההר, בקוטר של 1,200 מ', ובעומק של 300 מ'. התנחמנו בשאיפת אדי גופרית וביער ירוק וקסום שליווה אותנו בדרכנו אל ההר וממנו.

לאחר ארוחת צהריים בסגנון ה"קסאדו" (נישואי הגבר והאישה) המשכנו **לביקור בשמורת מפלי לה פאס**. נהר לה פאס (נהר השלום) זורם כאן בהרים, והוא אחד מ-250 נהרות החוצים את שני קווי פרשות המים של הארץ הנחלקת לשני רכסי הרים. שוטטנו בין בעלי החיים הטיפוסיים לקוסטה ריקה, ירדנו למטה אל המפלים הסואנים ולראשונה חווינו צעידה בלב יער גשם צפוף ולח כשהמים הגועשים מסביבנו.

לאחר הפסקת קפה וטיול במטע קפה סמוך, שבנו לעת ערב למלוננו, ולאחר ארוחת הערב יצאנו **לסיבוב רגלי ברחובות סן חוסה**, בירתה של קוסטה ריקה.

סן חוסה מונה כ-330,000 תושבים, והיא גם בירת מחוז סן חוסה. זהו הלב העסקי, המנהלי, התרבותי והפוליטי של קוסטה ריקה. קוסטה ריקה עצמה קיבלה את עצמאותה ב-1823, ולאחר מכן, ב-1840 כשנפרדה מאיחוד הפדרציות של מרכז אמריקה. ב-1856, נלחמה קוסטה ריקה נגד צבאו הפולש של ויליאם ווקר, אמריקני תימהוני אשר ניסה לכבוש את ארצות מרכז אמריקה ולהפוך את

תושביהן לעבדים. ב- 1948 התחוללה מלחמת אחים במדינה, אשר בעקבותיה הוחלט לבטל את הצבא ולהשקיע יותר בחינוך ובבריאות.

3. **הבוקר שלמחרת** הוביל אותנו לכיוון מזרח, ולאחר מכן צפון מזרחה אל מחוז לימון, אחד משבעה המחוזות של המדינה. חלפנו על פני **הפארק הלאומי "בראוליו קארליו"**, הקרוי על שם נשיאה של קוסטה ריקה אשר לחם למען הבאת הקפה, ועל הדרך גם הפך את מדינתו למעצמת קפה לא קטנה. מזג האוויר השתנה, האקלים היה לח וחם יותר, ונשאנו תפילה כי מזג האוויר הבהיר יימשך. עברנו על פני אין סוף מטעי הבננות, ולראשונה הזכרנו את שמה של "חברת הפירות המאוחדת", אשר "נולדה" כאן בהשקעה אמריקנית, ובהמשך תהפוך להיות גורם כלכלי חברתי משמעותי ביותר בכל אמריקה התיכונה ובצפון היבשת הדרומית. בהגיענו אל מזח הסירות יצאנו בהפלגה על פני התעלה הרחבה **לכיוון שמורת טורטוגרו**.

אחה"צ ניצלנו את מזג האוויר הטוב ויצאנו **בסירה קטנה** לשיט מהנה אל תעלותיה הקטנות של השמורה. כאן הכרנו לראשונה את החיים בארבעה בתי גידול שונים ביער הגשם היבשתי הלח באזור. זיהינו את העופות הדורסים בצמרות העצים, את הקופים והאיגואנות במחצית גובה היער, את עופות המים הרובים המהלכים על "שטיחי" הצמחייה הרובצת על פני התעלות ואת התנינים, הלטאות, הקיימנים ומיני דגים בלב המים. אחה"צ **ביקרנו בכפר טורטוגרו** וטיילנו אל חוף הים הקריבי, מקום אליו מתקבצות אלפי צבות ים מידי שנה בשנה המגיעות להטלת ביציהן.

בכפר חיים כ- 500 תושבים המתפרנסים כיום בעיקר מתיירות. בעבר נהגו אנשי הכפר "לחמוס" את ביצי הצבים ולמכרן בכסף מלא. ביצת הצב נחשבת למזינה ולמחזקת כוח גברא. כיום הדבר אסור. מרבית תושבי הכפר הם צאצאי שחורים שהובאו מג'מייקה השכנה לעבוד בהנחת מסילת הברזל במחוז לימון, 1875.

4. **הגשם השוטף ושאגות קופי השאגן** העירו אותנו אל הבוקר שלמחרת. אספנו מטלטלינו וחזרנו בשיט אל המיניבוס שלנו, **במגמת נסיעה לכיוון ארנאל**. היה זה יום ארוך במיוחד, אך הנופים שליוו אותנו לימדונו מעט על גידולי החקלאות המגוונים של קוסטה ריקה. עברנו על פני מטעי בננות, אננס, עדרי בקר לבשר, עדרי בקר לחלב, מטעי יוקה ופפאיה, שדות של קני סוכר ושטחי צמחים אורנמנטליים. כ- 15% מכלכלת המדינה מתבססים על גידולים חקלאיים. 25% מהכלכלה נשענים על תעשייה והשאר, שירותים שונים בהם התיירות מהווה מרכיב משמעותי בהכנסת המדינה.

בדרכנו חנינו פה ושם, ובעיקר **במזנון דרכים הסמוך לעצים בהם שורצות איגואנות לרוב**. לעת ערב, עם כניסתנו למחוז בן קרלוס הפורה והעשיר, "דמיינו" לעצמנו את נופו החרוטי של הר הגעש ארנאל, למרגלותיו לנו את הלילה.

קוסטה ריקה נמצאת בלב רצועת אמריקה התיכונה, אשר התרוממה מע"פ הים כבר לפני כמיליון וחצי שנים, והיא נשענת על נקודת מפגש קריטית בין שני לוחות טקטוניים גדולים, תת קרקעיים. הלוח הקריבי ממזרח ולוח הקוקס ממערב. תזוזת הלוחות גורמת לרעשים טקטוניים בקוסטה ריקה, כמו גם לריבוי התפרצויות געשיות. ארנאל, הר שהיה רדום מאות בשנים, החל לתת סימנים וולקניים ראשונים כבר ב- 1965, והתפרץ באלימות רבה ב- 1968. מאז נבעו קילוחי לבה מלועו מעת לעת, ואולם בשנתיים האחרונות נדם. בקוסטה ריקה חוששים כי ההר "צובר" אנרגיה געשית חדשה, וכי התפרצות הבאה תהא קשה אף היא.

הערב לקח אותנו למרחצאות חמים ונעימים, הבוקעים למרגלותיו הגעשיים של ארנאל ולארוחה טעימה.

5. **שוב הגשם הטורדני הזה, מה יהיה, מה יהיה?** אבל בהדרגה הגשם פוסק, ובנסיעתנו **מסביב לאגם ארנאל** ניכר הירק והיער בכל פינה. אגם ארנאל הגדול נוצר בעיקר כתוצאה מהתפרצות האלימה של הר הגעש ארנאל ב-1968. האגם נחפר בשסע עמוק שנוצר מן ההתפרצות, כיסה שני כפרים אשר תושביהם הוזזו מעט ויצר מאגר מים גדול המנוצל כיום להנעת טורבינות לייצור חשמל, לרזרבות של מים ולפיתוח חופי תיירות ונופש. לאורך דרכנו עצרנו ליד אבן ספירס גדולה, המתארת מעט מההיבטים הפולחניים של האוכלוסייה הפרה-קולומביאנית בארץ. צפינו על האגם מנקודות תצפית שונות ומגוונות ולמעשה, התחלנו לטפס ולנסוע על קו הרכס המערבי יותר, **רכס טיליראן**.

אחרי צ'חנינו **בעיירה הקטנה סנטה-אלנה**, עיירה שמרבית תושביה הם צאצאי הקוויקרים שהגיעו הלום בשל תורתם הפציפיסטית בראשית שנות ה-50, ואף הקימו את שמורת הטבע הראשונה בקוסטה ריקה, "מונטה וורדה". את חלקו השני של היום הקדשנו **למסע רגלי על גבי גשרים תלויים ביער מונטה וורדה**, במהלכו התוודענו אל יער העננים הייחודי, על מאפייניו, הצצנו בצמרות הסבוכות והתפתלנו בשבילי היער תוך כדי גם טורדני.

כ-50% משטחה של קוסטה ריקה מכוסים ביערות גשם מגוונים. חלקם יבשתיים, הקרובים אל הים, חלקם הרריים, יערות עננים ויערות ערפילים. ביערות הגשם ניתן להבחין בעולם מלא של צמחים: עצים, שיחים, בני שיח, מטפסים, שרכים, חזזיות ופטירות, המהווים בית גידול עשיר למאות מיני בעלי חיים.

לקראת ערב עוד הספקנו לבקר **ביקור בלתי מתוכנן בחוה לגידול קפה**, עמדנו מקרוב על תהליכי גידול הקפה, הסוכר והקקאו, ואף טעמנו מן המתוק החום הזה. את הלילה בילינו במלון הנשען על גבי רכס גבוה, מלון "אל אסטאבלו".

6. **עם יקיצה לבוקר הבא נכחנו בנוף המדהים** הנשקף ממרפסותינו. צפינו לעבר חצי האי ניקוייה, הרובץ בצידה הצפון מערבי של קוסטה ריקה. המפרץ היה חכלילי וקרעי עננים יצרו מראה בראשית עונג.

לאחר ארוחת הבוקר יצאנו בנסיעה לכיוון מערב, אל החוף הפסיפי. שוב חלפה דרכנו על פני מדרונות ירוקים זרועים מטעים וירק, חוות קטנות ועדרי בקר. **עצרנו ליד מפל קטן** כדי לשוטט לאורך הנהר ולהניע מעט את רגלינו הדויות. החוף הפסיפי קיבל את פנינו בחום ולחות כבדים, בהם חשנו בזמן הפסקת הצהריים שלנו, בעיר הנופש הקטנה חקו, על שלל חנויותיה וצבעיה.

המשכנו נסיעתנו לאורך החוף הפסיפי, חולפים על פני עיירות וגם...פרויקטים רבים של נדל"ן...קוסטה ריקה מוכרת עצמה לדעת, וכ- 25% משטח הארץ מיועד להשקעות נדל"ן. מלונות ומגורים לעשירים המבקשים חיים ירוקים וזולים בארץ העושר האמתי, ארץ ה"פורה וידיה".

אחר הצהריים הגענו אל נהר טארקולס, הבוקע מן ההרים ונשפך את האוקיינוס. זהו נהר שורץ תנינים, מסוג האמריקני האימתי. יצאנו בהפלגה לאורך הנהר כשאנו צופים בשלל עופות ומעת לעת, גם תנינים אשר בעבר היה נהוג לפתותם בפיסת בשר, ואילו כיום הדבר איננו חוקי יותר.

לעת ערב הגענו אל מלוננו במנואל אנתוניו, לאחר שהתכבדנו באמפנדה קוסטה-ריקנית באדיבות הדודה תרז. ארוחת ערב טעימה להפליא ציפתה לנו במסעדה סמוכה.

7. **הבוקר הבא הובילנו אל אחד מהנהרות הסמוכים למנואל אנתוניו.** הגשם הכבד שירד בלילה הציף את הנהר ולכן הזדרזנו להגיע אל חווית השיט במהלכה התוודענו אל ג'ייסון, הדובר אל הקופים. השיט היה מענג, ושוב התקרבו אל בעלי חיים לרוב, עופות, נחשים, פה ושם ראש תנין, קופי קפוצ'ין חצופים שטיפסו על סירתנו והתכבדו בממרח בננות ושוב התרשמנו מן המנגרובים הרבים שלגדות התעלות.

לאחר השיט שבנו אל **עיירת המחוז קפוס**, המונה כ- 10,000 תושבים. סבבנו מעט בשוק האותנטי הנמצא ליד תחנת האוטובוסים המרכזית, הצטיידנו בכריכים והמשכנו אל **שמורת הטבע מנואל אנתוניו**.

השמורה נחשבת כאחת מגולות הכותרת בביקור בקוסטה ריקה. יש בה שפע של בעלי חיים, עצלנים, קופים, איגואנות, דביבונים, סרטים ושפע עופות, וכמובן, חופי ים ואיי קסם הרובצים לפתחם. אנו צעדנו בשביל החדש שנחנך בלב היער ופה ושם למדנו להכיר בעלי חיים שטרם התוודענו אליהם כמו גם צמחייה ייחודית. הלחות, החום והעייפות שיגרו אותנו בחזרה אל המלון הממוזג למנוחה קצרה, טבילה בבריכת השחייה, טיולים עצמיים ביער הסובב את המלון, ובעיקר – לארוחת ערב טעימה נוספת

8. למחרת, לאחר טיול רגלי עצמי נוסף ביערות הסובבים את מלוננו במנואל אנתוניו, התחלנו במסענו לכיוון גואטמלה.

לקראת ערב נחתנו בשדה התעופה המקומי בו פגשנו את ברטה החיננית, המדריכה המקומית שלנו, וביחד עם חורחה יצאנו לדרכנו לאנטיגואה.

גואטמלה משתרעת ע"פ 109,000 קמ"ר ותושביה, כ- 15 מיליון. רובם צאצאים ישירים של בני המאיה, על מכלול שבטיהם, והשאר בני תערובת. תרבות המאיה ומסורותיה ניכרות בכל פינה אם במנהגים, אם בפולחנים שמאניים, אם בשרידים ארכיאולוגיים מרתקים, אם בלבוש, צבע או שפה. גם גואטמלה נושקת הן לאוקיינוס הפסיפי והן לים הקריבי, וגובלת במקסיקו, בליז, הונדורס ואל סלבדור. ארץ של רמות געשיות, שפלת פטן מצפון, אגמים ושפע הרי געש.

9. **אנטיגואה, בעבר, "סנטיאגו דה גואטמלה"**, קיבלה את פנינו במזג אוויר נפלא וברחובות קולוניאליים נאים מרוצפים בחלוקי נחל. כ-60,000 תושבים חיים כיום בעיר אשר נוסדה ב-1543 והייתה לבירתה של ממלכת גואטמלה הקולוניאלית עד לרעידת האדמה הגדולה של-1773. תפארת העבר ניכרת בה בכל פינה, בעיקר בכנסיותיה הרבות, אשר רבות מהן עדין ניצבות הרוסות בחלקן.

אנטיגואה נמצאת בין שלושה הרי געש: אגואה, פואגו (אותו ראינו מתפרץ מעת לעת), ואקאטנאנגו.

את סיורנו התחלנו ב"**סרו דה לה קרוז" (גבעת הצלב)**, ממנה נשקף נוף עוצר הנשימה של העיר. בתקופה הקולוניאלית גואטמאלה כיסתה את מרבית יבשת מרכז אמריקה. אז כונתה העיר "סנטיאגו דה גואטמלה", ובזמנה, הייתה הפנינה של מרכז אמריקה. כנסיות חשובות, מנזרים, מוסדות שלטון ומבנים ארכיטקטוניים מרהיבים. הוקמו בה אוניברסיטה, בית דפוס, חיו בה כותבים, ציירים, פסלים ואומנים.

צפינו אל רחובותיה הצולבים של העיר, אל הרי הגעש החובקים אותה והתחלנו בטיול רגלי היורד אל העיר מן הגבעה. בדרכנו חלפנו על פני מספר כנסיות הרוסות, הכרנו מקרוב את הכפרים שטרחו והגיעו עד הלום, רכובים על ה"צ'יקן בס", גוררים עמם את מרכולתם למכירה ברחובות העיר.

המשכנו מתחת לקשת קתלינה הנאה והסמלית כל כך אל כנסיית נואסטרה סיניורה דה לה-מרסדס. מסדר המרסדסים היה הראשון במנזרי הגברים שהוקמו באנטיגואה. ב-1767 נחנך המבנה הנוכחי, אחרי 20 שנה, תוך התאמתו מפני רעידות אדמה נוספות. בחצר הפנימית הקטורה ראינו את **המזרקה, מהיפות בעיר.** מול הכנסייה נאסף ההמון ב"יום שישי הטוב", כדי לחזות בתהלוכת הפסחא. פסטיבל צבעוני ומיוחד במהלכו מניחים שטיחי פרחים, לאורכם צועדים דמויות המאפיינות את השבוע הקדוש לנצרות.

המשכנו אל **הכיכר המרכזית** בה היו נערכות מלחמות השוורים, וכאן גם היה מתכנס השוק הגדול של העיר. בליבה, מזרקה בת הים מן המאה ה-18. מצדה האחד מתנשאת, **קתדראלת סן ז'וזה**, אשר נוסדה ב-1541, ידעה רעידות אדמה ונבנתה שוב מספר פעמים. בסמוך לה, **בניין הקשתות** שהיה **ארמון הקפיטנים חנראלים**. לראשונה הוקם ב-1558, ועבר סדרת שיפוצים ברקע רעידות האדמה השונות. בכיכר ניצב גם בניין העירייה.

לאחר הפסקה קלה המשכנו בטיול רגלי דרך האוניברסיטה הראשונה באמריקה התיכונה, סן קרלוס, אשר נחנכה ב-1675, לעבר כנסיית סן פרנסיסקו. ב-1530 הופיעו הנזירים הפרנציסקנים בגואטמלה, והקימו כ-120 עיירות קטנות. **כנסייתם הראשית, "סן פרנסיסקו"**, מהמאה ה-16, חרבה ונבנתה מחדש. **כאן קבור "האח פדרו" הנערץ על ידי המקומיים.**

לאחר הפסקת צהריים ושיטוט לאורך שוק עבודות היד באנטיגואה, נסענו **לביקור במוזיאון לכלי המוסיקה**, המציג כלי נגינה מגוונים במ ניגנו בתקופת הפריחה של תרבות המאיה. התרשמנו גם מחוות קפה הנמצאת במקום, מגידולים שונים, שחזור של בתי כפריים ואף נכחנו במעמד שקילת הקפה שנאסף על ידי המקומיים.

10. **הבוקר לקח אותנו מערבה לעבר אגם אטיטלן** השוכן בלב האזור ההררי של מערב גואטמלה.

לאחר נסיעה בת שעה וחצי הגענו אל בירת המחוז, **סולולה**. ללא כל התרעה מוקדמת "נשפכנו" אל השוק המקומי המתקיים מידי יום ו', במלוא עצמתו, הדרו והאותנטיות שבו. עשרות כפריים נהרו אל השוק, נושאים את מרכולתם ופורשים אותה לעיני כל בשוק הצפוף וההומה אדם. כאן חיים בעיקר צאצאי שבט הקאקצ'יקל, הידועים בלבושם הססגוני. נדהמים סבבנו בסמטאות השוק, מצלמים וטועמים וממשיכים למטה אל כנסיית העיר ומגדל העירייה.

במחוז סולולה, בגובה 1,560 מ', שוכן אגם אטיטלן. בליבו של לוע הר געש עתיק. זהו אגם סגור, ללא מוצא לים, מוקף מדרונות תלולים, שעמקו כ- 350 מ', והוא ניזון ממימי אלפי מעיינות קטנים. מדרום לו שוכנים שלושה הרי געש - אטיטלן, סן פדרו, וטולימן. את האגם מקיפים 12 כפרים, שיושביהם בני שבטים צאצאי המאיה.

גלשנו במורדות ההרים אל העיירה **פאנאחאצ'ל** - המונה כ- 20,000 תושבים. במאה ה- 16 נערכו כאן קרבות כבדים בין הספרדים ובני בריתם הקאקצ'יקל, נגד הצוטואיל. בראשית שנות השישים משכה העיירה הרבה היפיס. אך דעכה במהלך מלחמת האזרחים בגואטמאלה (1960 – 1996). כיום משמשת מרכז תיירותי תוסס.

בשל עודף הזמן בידינו **בחרנו להמשיך ולטייל את הכפר הקטן סן אנתוניו**, המאכלס בעיקר צאצאי שבא הצוטואיל, ממנו צפינו אל נופי האגם, ביקרנו בבית מלאכה לייצור וצביעה של קרמיקה עדינה והלכנו לאורך הטיילת הצנועה שלו. התרשמנו מתלבושתן הכחולה המסורתית של נשות הכפר ומחבישת הכתר ה"טוקויאל" לראשיהן.

לעת ערב הגענו למלוננו, פיסת גן עדן מקסימה, הצופה אל האגם, בפנחצ'ל.

11. היום החדש האיר לנו פנים ושמנו פעמינו על גבי סירה אל קבוצת כפרים מסביב לאגם.

התחלנו **בכפר סן חואן**, בו הכרנו את המוראליים (ציורי הקיר) הנאים על קירות הבתים, את הכנסייה העתיקה החבוקה על ידי חדשה יותר ואת ציורי הקודש בתוכה, שצוירו על ידי בני הכפר. המשכנו אל מרכז קטן לייצור מצר מכותנה, צביעתו ואריגתו לכלל אריגים יפהפיים, מלאכה אמונה וחשובה מאין כמותה בקרב נשות המאיה.

מכאן הפלגנו אל **העיירה סן פדרו**, המקדשת לפטרוס הקדוש. במקום נמצא גם בית חב"ד. עלינו במעלה הרחוב הראשי אל כיכר העיר ואל הכנסייה המרכזית, ומשם שוטטנו לאורך השוק הצבעוני.

יעדינו הבא היה העיירה **סנטיאגו דה אטיטלן**. אך קודם לביקור בעיירה קפצנו להתרשם מן ה"מאשימון", אל מקומי חבוש מגבעת הנשמר על ידי שמאנים (הטורחים לגבות כסף עבור כל צילום) שהעניקו לו סיגריות ורום, שיהיה.

שבנו לסנטיאגו דה אטיטלן, עיירה בת 3500 תושבים, בירת ממלכת צוטואיל לשעבר, וסיירונו ברחובותיה. התרשמנו בעיקר מן הכנסייה העתיקה הניצבת בכיכר העיר, בה ניתן היה לראות את פסלי הקדושים הנוצריים וכן את המצבה לזכרו של הכומר סטנלי רות'ר, אשר נרצח כאן במהומות 1981 ע"י חבורות ימין קיצוני ורצחני.

הקדמנו לשוב למלון המפנק שלנו כדי ליהנות מברכת שחייה ומג'קוזי חמים, לפני ארוחת ערב במסעדת יפנית.

12. **יומנו החדש מוביל אונו לצ'יצ'יקאסטנאנגו - עיר הסירפדים**. 66,000 תושבים, בגובה של 2,000 מטרים. תרבות הקיצ'ס נשתמרה במקום. **כאן נתגלה "הפופול וו" (1701).**

מרכז דתי חשוב לשבט הקיצ'ה, הגדול מצאצאי המאיה. כאן גם מתקיים השוק הססגוני והגדול ביותר בגואטמלה.

את טיולנו התחלנו בשוק הפירות והירקות הסגור. ממרפסת עליונה צפינו על רחשי המסחר העולים מנו.

המשכנו אל כנסית 'סנטו תומאס'. אל מול מזבח נוצרי, קבועות בבמות פולחן קטנות המוקדשות לישויות המאיה. יכולנו לראות את השמאנית מבצעת את פולחנה אל מול דמותו של הצלוב. **הכנסייה** נבנתה בשנת 1545 על שרידי מקדש קדום, ומשמשת לביצוע טקסים מסורתיים עד היום. 18

המדרגות המובילות לכנסייה מסמלות את חודשי לוח השנה של המאיה. בחזית הכנסייה ניתן לראות את ה"צ'וקאחואס": אבות – אימהות, מנופפים בכלי קטורת (אשוח-בלזם), מזמרים לזכר לוח השנה העתיק של המאיה ואבותיהם הקדמונים. **פסטיבל סנטו תומאס**, נחגג בכל שנה בשבוע 13 – 21 בדצמבר. במהלכו, צועדים בסך, תלבושות, ריקודים וזיקוקים. ביום של הקדוש, 21 בדצמבר, החגיגות מתעצמות ונערכות תחרויות גברים פרועות, החגים כשבשבת מסביב לעמודי עץ.

מכאן ירדנו אל **בית העלמין הצבעוני של העיר**. מאות קברים, כל אחד וצבעו הוא מעניקים מראה ייחודי לשלוחת בית העלמין. המסורת מספרת כי לכל נפטר צבע מיוחד לו עמו נולד, לאורו גדל וכך גם נצבע קברו. גם כאן יכולנו לראות את פולחני השמאנים.

המשכנו וטיפסנו בגשם טורדני אל גבעת **פסקואל אבאח** - אתר פולחן קדום בו נשמר רצף פולחני מזה אלפי שנים. כאן ניצב בעבר מקדש מקומי של האל אויפ טאקאה, אל האדמה.

ולבסוף, השוק. אריגה הינה עבודה מקודשת של נשים בנות המאיה. מגיל צעיר לוקחות חלק בעבודות הבית, ביניהם האריגה. שלל צבעים מסודרים ריבועים וסמלים ואלמנטים אינדיאנים פזורים על הבדים לאורכם ולרוחבם. כל אריג הוא סיפור חיים שלם של מישהי.

אחר הצהריים נסענו חזרה (בפקק ארוך) לגואטמלה סיטי ללינה (אובאמה???)

13. יומיים של נסיעות לפנינו: יצאנו עם בוקר מהבירה לכיוון צפון מזרח. בדרכנו חלפנו על פני רכסי ההרים המגוונים של גואטמלה, וכן על פני נופים משתנים בהתאם לאקלים. הנוף הפך לישימוני יותר ככל שנפרדנו מהרכס המרכזי, קוצ'ומלאנס. האקלים החם והלח של הים הקריבי ניכר כאן, כמו גם תנועה מוגברת של משאיות המובילות סחורות בין האוקיינוס הפסיפי במערב, אל נמלי הים הקריבי במזרח. שוחחנו בדרך על היסטוריה, על חינוך ובריאות, על שבטי המאיה החיים כיום בגואטמלה, וגם מילה או שתיים על נצרות וגלגוליה השונים. **הכרנו באזור גם את אבן האובסדיאן הגעשית.**

תחנתו הראשונה הייתה קיריגואה - עיירה בת 4,600 תושבים, המשמרת את מושב עיר הבירה העתיקה, בסמוך לנהר מוטגואה. אתר ארכיאולוגי מהתקופה הקלאסית של תרבות המאיה. האסטלות המרשימות של עולם המאיה, בלב הג'ונגל.

המקום נושב במשך כל תקופת תרבות המאיה הקלאסית, החל בסוף המאה ה-2 ועד שנת 850 לערך, ושימש כבירתה של מדינת קיריגואה.

בחנו כמה מן האסטלות המתארות את השליט קאק טילי חאן יופאט (שמי דרום). שלט בקיריגואה ב-724 – 785. האירוע המשמעותי בתולדותיו היה כיבוש קופאן, עיר מאיה בהונדורס. מנהיג קופאן **(ארנב 18)** נשבה וראשו נערף. **במשך 38 שנה** גילפו אמני קיריגואה את תהילת מנהיגם באבן.

עשרות שנים ניסו חוקרים לפצח את **כתב המאיה**. יש בו מעל 800 סימנים. לאחרונה, הצליחו ואף החלו ללמד את צאצאי המאיה את כתב היד, שהוא ההיסטוריה האמתית שלהם.

מכאן, ולאחר הפסקת צהריים דהרנו לכיוון **פוארטו באריוס (76,000 תושבים)** השוכנת לחוף הים הקריבי. עלינו על סירה וחצינו את שפך נהר ריו דולסה לצדו האחר, אל **ליווינגסטון**. הדרך היחידה להגיע לליווינגסטון היא **באמצעות שיט**. חיים כאן כ-25,000 תושבים, רובם בני הגאריפונה (בני תערובת של עבדים שחורים נמלטים ושל אינדיאנים משבט קאריב). לאחר שהתמרדו, גורשו ע"י הבריטים מסנט וינסנט (אי קריבי מקבוצת האנטיילים הקטנים) ב-1795, והתפזרו לאורך החוף הקריבי של מרכז אמריקה. הגאריפונה פזורים גם במקסיקו ובבליז.

מלון ייחודי הצופה על נהר המתין לנו בליווינגסטון, ארוחת ערב ומופע של ריקודי פולקלור מקומיים.

14. בוקר על ה"נהר המתוק" – בוקר קסום במהלכו מצאנו עצמנו שטים בנהר טרופי עשיר בעופות מים וצמחים ייחודיים על גדותיו. חלפנו על פני עשרות בקתות של תושבים החיים לגדותיו, ואשר חוו את הצפת הנהר, ראינו "שטחים" של צמחי נימפאה, פגשנו אוכלוסייה מקומית שבנותיה ניסו למכור לנו מעט ממרכולתן, וצפינו על המצודה הקולוניאלית סן פליפה, שהגנה על הצי הספרדי מפני שודדי הים הבריטים. ריו דולסה נשפך אל אגם איסאבאל, הגדול ביותר בגואטמלה.

המשכנו בנסיעה ארוכה צפונה אל **מחוז פטן בצפון גואטמלה**, תוך חציית ג'ונגלים וחוות בקר, עצי קוקוס ובננה ובתי איכרים.

שפלת פטן משתרעת על כשליש משטחה של גואטמלה, ועם זאת מאכלס פחות משלושה אחוז מכלל האוכלוסייה. **ביצות, סוואנות יבשות וביערות גשם טרופיים** לאורך רכס הרי ה-Maya של גבול בליז. חי וצומח עשירים ומגוונים לצד שרידים מדהימים של תרבות המאיה, ובעיקר, טיקאל. במחוז פטן הגיעה תרבות המאיה באזור להישגי השיא בתחומי האדריכלות, המדע והאמנות בתקופה הקלאסית (200 לפה"ס – 900 לספ').

מגיעים לאגם פטן-איצה שלגדותיו העיר פלורס, עיר הבירה של מחוז אַל פֶטן. העיר העתיקה ממוקמת על אי בתוך אגם פטן-איצה Peten-Itza. בעבר, עיר של בני המאיה בשם טאיסאל Tayasal ובה פירמידות ופסלים שהושמדו ע"י הכובשים הספרדים. היה זה מעוז המאיה האחרון במרכז אמריקה שנכבש בשנת 1697 על ידי הספרדים. על חורבותיה הוקמה פלורס. בני המאיה נמלטו אל הג'ונגלים וככל הנראה הקימו מחדש את חייהם במעבה היער.

15. למחרת – אל גולת הכותרת של אתרי המאיה בגואטמלה, טיקאל שגילויה מיוחס למושל פטן ב-1848, מודסטו מנדס.

יער הגשם העבות שקיבלת את פנינו, הסתיר את הצפוי לנו בהמשך, ממש כפי שהסתיר לספרדים שרכבו באזור לפני כ-500 שנה. בהדרגה החלו להופיע מקדשי העיר והפירמידות שלה, בסדרת מבנים ארכיטקטוניים עוצרי נשימה.

מרבית מקדשי העיר הוקמו במהלך המאה ה-8 לספ', וטיקאל הייתה לעיר המאיה הגדולה בעולם, עם 100,000 תושבים.

התיישבות ראשונה החלה כבר ב-700 לפנה"ס. בקרבת הנהר ובקרבת מרבצי צור ליצירת כלי נשק. בשנת 230 לספ', יסד כאן המלך יאש מוש צ'וק שושלת ממלכה.

המלך "כפת יגואר אדירה" אימץ שיטת לוחמה אכזרית, תוך הקפת האויב והשלכת חניתות מרחוק. בעיצומו של תור הזהב (אמצע המאה ה-6), השתרעה טיקאל ע"פ 30 קמ"ר, ואוכלוסייתה – 100,000.

בשנת 533 נכבשה ע"י מלך קראקול (בליז), "אדון מים", וממלכות פטאן האחרות סבלו מעול השלטון החדש.

ב-700 לס' עלה לשלטון "ירח מסרק כפול", נקרא גם אה-קקאו (אדון השוקולד). החזיר את הבכורה והתהילה לטיקאל והיה אחראי לבניית מרבית המקדשים הנראים כיום (קבור בפירמידה מס' 1).

ביקרנו באקרופוליס המרכזי, בו ניצבים שרידי מבני המלוכה השונים כמו גם מקדשים. ממנו צפינו לעבר הכר המרכזית המצטיינת בשתי פירמידות.

מקדש 1 – גובה 44 מ'. ב-1958 נתגלה כאן קברו של עה-קאקאו ("ירח מסרק כפול") - לורד השוקולד. **עצמותיו נתגלו מוקפות במנחות ותכשיטים. הפירמידה זכתה לכינוי "מקדש היגואר הגדול"**, בשל שלד של יגואר שנתגלה במקום, מכוסה ב-180 חתיכות של אבן ירקן. תשע מדרגות מהוות את בסיסי הפירמידה, כמספר הרקיעים שמתחת לפני האדמה וכמספר אלי השאול.

מקדש 2 - מקדש המסכה (עליו גם טיפסנו לתצפית) קרוי ע"ש המסכה הענקית השומרת על גרם המדרגות למקדש 2. מראשי המקדשים נהגו כהני המאיה לצפות במהלך כוכבי השמים. בגובה של 38 מ', הוקם ע"י המלך יסאו חאן קאויל ה-1, לכבוד רעייתו קאלאז'ון אונה מו.

האקרופוליס הצפוני – מתחם קבורה אדיר לכ-600 כהנים, נראה מעברה השני של הכר המרכזית.

מכאן המשכנו בטיולנו הנינוח אל עבר פירמידות 3 ו-4, ואף טיפסנו על האחרונה, כ-70 מ' גבהה, הגבוהה ביותר בעולם המאיה. ממנה ניבטנו צמרות העיר ופסגות הפירמידות הרחוקות. טיילנו אל פירמידת "סוף העולם", אל כיכר 7 המקדשים, ושבונו המומים אל המלון.

16. למחרת עם שחר טסנו מפלורס לגואטמלה סיטי, שוטטנו מעט בעיר הצפופה, בירת גואטמלה, והעיר הגדולה במדינה. כ-1.1 מיליון בני אדם חיים בקרבה ובמטרופולין שסביבה - כ-4.1 מיליון. טיילנו בלב העיר פלאזה דה לה קונסטיטוסיון המכונה פארקה סנטראל. צפינו על ארמון הפרלמנט וביקרנו בקתדראלה מטרופוליטנה. המשכנו אל שוק עבודות יד מקומי, ומשם, לאחר הפסקת צהריים, התחלנו בשיבתנו הביתה.
17. אז מה היה לנו

שתי ארצות מדהימות, המון טבע ותרבות, המון עתיקות ונופים עוצרי נשימה, 10 מטיילים כיפים, מזג אוויר נהדר, וכמובן, זיכרונות נפלאים להמון שנים.

להתראות בטיולים הבאים, שיהיו רק בסבבה-בבי, קולרבי

שלכם

עוזי טאובר, 052-5954040 – www.uzitauber.com